

● صنایع بدیعیه / ادبیات / فارسی

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۸۵/۱۵

بندی در صنایع خط: خط شجری، خط طلسم و هندسه؛ خط: نستعلیق، بی کاء، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۲ گک (۴۳-۴۴) در هامش سوم [ف: ۸-۱۹۵]

sanāye'-e badī'īye

رساله ای است در صناعات شعری و در خواص شعر، در بیست و دو «اصل» که شانزده اصل از آن در صنایع و بدایع و شش اصل دیگر در حدایق و حقایق آن.

● صنایع شعری / ادبیات / فارسی

sanāye'-e še'ri

رامی، حسن بن محمد، - ۷۹۵ قمری

rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)

این رساله مشتمل بر دو «قسمت» می باشد: ۱. حاوی پنجاه باب است به اصطلاح استادان سابق با تصرف چند؛ ۲. حاوی ده باب است به تصرف سخنوران متاخر. در این قسم انواع و اقسام صنایع بدیعی می آید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۸/۸

آغاز: بسمله. روزی در شهر تبریز فقیری از صاحب کمالی استفسار نمود که سخن چگونه لعبتی است که در پرده غیب رویش نمیتوان دید؛ **انجام**: ششم ترتیب و تکدیر آنچه آن باشد رد دامن چهار چهار چهار گیر تا گیرد چهار چهار چهار دست. و السلام علی من اتبع الهدی
بی کاء، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود، ۲ گک (۸۳-۸۴) (پ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۱×۱۴ سم [ف: ۱۴-۲۰۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۵/۱

آغاز: بسمله، این رساله ایست در صنایع شعری از شرف بن محمد الرامی؛ **انجام**: معزالدین اویس بن حسن باد
خط: نستعلیق، کاء: محمد مهدی بن کر بلائی شاه کرم، تا: شاید ۱۲۶۷ ق؛ جلد: تیماج زرد، ۳۵ ص (۱-۳۵)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۸×۱۱ سم [ف: ۶-۱۴۹]

● صنایع الحسن / بلاغت / فارسی

sanāye'-ol hosn

فخری هروی، محمد بن امیر، ۹۰۳-۹۰۳ قمری
faxrī heravī, mohammad ebn-e amīr (1498 - 16c)

اهداء به: به نام میرزا ارغون شاه والی سند و تته (۹۲۸-۹۶۲ ق)
از فخری هراتی، مشهور به سلطان محمد بن امیری که تحفه الحیب را در ۹۳۹ ق ساخته (مشرک ۶۵۵/۷) و روضه السلاطین را در حدود ۹۶۰ ق نگاشته است (همان ۷۳۵/۱). در دیباچه از کسانی که پیش از او در این زمینه کار کرده اند نیز نام می برد: خواجه نصیرالدین طوسی، رشید و طواط، وحید تبریزی، شرف رامی، قطب الدین علاء، شمس قیس، عطاء الله نیشابوری؛ و می افزاید که بیشتر آنان برای صنایع از سروده های خود شاهد آورده اند و مردم چندان میلی به آن ندارند و من شواهد را از متقدمان و متأخران برگرفته ام و آن را صنایع الحسن [اشاره به نام ارغون شاه] نامیدم.

● صنایع شعری / بلاغت / فارسی

sanāye'-e še'ri

لاهوری، لطف الله بن احمد، ق ۱۱ قمری

lāhūrī, lotf-ol-lāh ebn-e ahmad (- 17c)

باب دوم آن در بدایع معنوی است.

[دنا ۱۹۲/۷؛ مشترک پاکستان ۲۴۰۳/۱۳؛ نقوی ۹۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۲۲

آغاز: و در بیشه در آمده شیری سهمگین را بکشت؛ **انجام**: جز دیده که هر چه داشت در بایم ریخت و راقم این رساله و محرر این مقاله لطف الله مهندس پوراستاد احمد معمار گفته روز اول ایاز خواسته بود که مراباد عاقبت محمود و بر همین مصراع این باب را بلکه این کتاب را ختم نموده و الله اعلم بالصواب و منه المرجع و الیه المآب

خط: نستعلیق، بی کاء، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۷۷ ق، جا: بابل؛ افتادگی: آغاز: مهر: محمد مظفر الدین ۱۲۵۰؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۸ گک، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۲۰×۲۲ سم [ف: ۱۶-۷۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۲۷/۶

آغاز: بسمله. صنایع ثنای بی غایت، و بدایع حمد بلا نهایت مر صانعی را ... اما بعد، فقیر قلیل البضاعت، و حقیر بی استطاعت فخری بن محمد امیر الهروی؛ **انجام**: ... چنانکه در معرکه ...
خط: نستعلیق تحریری، بی کاء، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷ گک (۶۳-۷۹) [ف: ۱-۱۶۶]

● صنایع شعری / ادبیات / فارسی

sanāye'-e še'ri

مایل، آقا بابا عبدالله، ق ۱۳ قمری

māyel, āqā bābā 'abd-ol-lāh (- 19c)

در این نسخه صنایع شعری و مستعمل به نزد شاعران آمده و

← صنایع الحقایق < صناعات

● صنایع خط / خط / فارسی

sanāye'-e xat

فهرستگان نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد بیست و یکم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276259

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

شد. از مکارم اخلاق و مراسم اشفاق حضرت معظم امید قبول و عفو از انواع ناشایستگی آن را دارم بتاريخ فوق)
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای
مقوایی، ۴۳ گ، ۲۰ سطر (۱۶/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲ سم [ف: ۴۵]
۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۲۰۶
خط: نستعلیق، کا: فرزند مؤلف، بی‌تا؛ ۴۷ گ، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۳۴۸]

● تحفة الفقه / فقه / عربی

tuhfat-ul fiqh

مبارک بن عبدالحق بن نور

mobarak ebn-e 'abd-ol-haqq ebn-e nūr

احکام فقهی را که دانستن آنها بر هر مکلفی لازم است از کتب معتبر اهل سنت چون: الهدایة، الظهیرة، الغیاتیة، السراجیة و بسیاری دیگر از تألیفات، از ابتدا تا انتها در ۱۴۴ «فصل» و «باب» و «کتاب» گردآورده اما در نقل مسائل هیچ گونه ابراز نظری ننموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲۴

آغاز: بسمله. حمدک یا من شرح صدورنا بانوار الاسلام ... و بعد فبقول خویدم عبادالله؛ انجام: و عند لیث بن سعد ثلاث سنین و عند الشافعی و عند الزهری سبع سنین و اقلها ستة اشهر و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی ماشی، ۱۴۲ گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴ سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۳۱]

● تحفة الفقیر / عروض و قافیه / فارسی

tohfat-ol faqir

رامی، حسن بن محمد، ۷۹۵ قمری

rāmī, hasan ebn-e mohammad (-1393)

در فن عروض.

[دنا ۹۸۷/۲؛ الذریعة ۵۱۱/۹]

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه: ۲/۱۸

آغاز: بسمله. شکر و ثناء پادشاهی را که به دست باری مشاطه قدرت جمال نوعروس سخن را زینت داد ... غرض از این مقدمه آنکه روزی در محروسه تبریز ... این ضعیف از صاحب کمال استفسار نمود که سخن چگونه لعبتی است که از پرده غیب روشن نمی توان دید ... و هر یک از این تحف، اضعف عبادالله و احوجهم شرف بن المحمد الرامی اصلح الله شانه در جویبار روضه جان و در ریاض طبع سخن دادن شجری است با بار بسیار ... مختصر مفید اختیار کرده و «تحفة الفقیر» حقیر نام نهاده شد. قسم

در آن در جایی که از یزد وصف می‌شود سرگذشت امامزاده سید جعفر و سید حسین گل سرخ و سید شمس الدین و شرح مزار تازیان و غازیان آمده، همچنین سرگذشت امام زاده ناین سید علی بن ابراهیم بن موسی (ع) در ناین و سرگذشت درویش احمد در همت آباد که خود مؤلف او را دیده است و نیز تحقیقات حاجی حسین نیتانجی و وصف آستانه قم و سرگذشت حضرت معصومه (ع) در آن هست.
آغاز: بسمله. یک‌شنبه پنجم جمادی الثانیه ۱۳۰۰ بعد از تلثیم عتبه علیه

چاپ: در فرهنگ ایران زمین، ج ۱۶، به کوشش رکن الدین همایون فرخ، ۱۳۴۸ ش، صص ۹۰-۱۹۰ بچاپ رسیده است.
[دنا ۹۸۷/۲]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹

خط: نستعلیق، کتاب = مؤلف (گویا)؛ بی‌تا [نشریه: ۲-۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۹۳۳

آغاز: بسمله. روز یک‌شنبه پنجم شهر جمادی الثانیه سنه ۱۲۹۹ بعد از تلثیم عتبه علیه و تعظیم سده سنیه علویه وداع خاکبوس وداع آستانه مقدس رضویه؛ انجام: و تاریخ این روزنامه با اسم آن موافقت نمود تحفة الفقرا بقلم آمد ۱۳۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، کمندکشی؛ در ابتدای نسخه تقدیمه‌ای از مؤلف که نسخه را به مظفرالدین شاه قاجار تقدیم کرده، رکابه نویسی دارد؛ جلد: تیماج مشک، ۷۰ گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲ سم [ف: ۳۱-۱۳۹]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۱۳۳

خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹۲ ص، قطع: ربعی [نشریه: ۷-۱۱۴]

۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۶۹-ج

آغاز: برابر؛ انجام: و عصر بشرف حضور بندگان اجل اکرم آقا مدظله العالی فایز شدم (فراغت حاصل شد از تسوید این نسخه شریفه (تحفة الفقرا) که سفرنامه مرحوم والد میرزا علیخان ناینی المتخلص بالمشتاقی و الملقب بصفاء السلطنه علیه الرحمه است در صبح دوشنبه پانزدهم محرم الحرام ۱۳۴۵ مطابق سوم امرداد جلالی ۱۳۰۵ و انا اقل الناس بقائی صفای ناینی غفرالله له از این نسخه شریفه که سفرنامه مرحوم ابوی آقا میرزا علیخان صفاء السلطنه ناینی مشتاقی تخلص شاه نعمة اللهی نایب اول وزارت امور خارجه از مشهد از راه رباطات بناین و از ناین بتهران و دارای تواریخ و جغرافیای دهات و قصبات و بلدان و حکایات شیرین است و اسم آن تحفة الفقرا است ماده تاریخ آن «مسافرت» است برای تقدیم بزم حضور شرافت و کرامت ظهور حضرت مستطاب اجل اشرف اکرم آقای میرزا علیخان هدایت مخبر السلطنه وزیر فواید عامه دامت شوکته با هزاران آشتگی خیال و عدم فراغت بال در سن شصت و چهارم زندگانی تحریر و تقدیم

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد هفتم؛ به کوشش، معصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276245

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۷۳/۳

آغاز: در صنعت شعر و شعراء بسمله. قال النبی ص ان من الشعر لحکمة و ان من الیان لسحر او قال الشعراء امراء الکلام و قال امیرالمؤمنین اجر الشعراء فانهم یحبون مکارم الاخلاق و یحضون الناس علی البر و السخاء و آورده اند که شاعری در نعت پیغمبر ص قصیده ای اشاء نمود و آنحضرت فرمود که اقطمو اعنی لسانهم لانه یمدحوهم بثنی و یهجوهم مجاناً؛ **انجام**: و ابرام کمتر مدوح را استماع آن خوشتر و از تطویل و تکرار لفظ و معنی بایجاز و اختصار میل طیب باستماع منظوم بیشتر است
خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۶/۵×۱۰سم [ف: ۲۸۹ -]

● **صنعة الطبيعة و سرائر الخلیقة = کتاب العلل = تفسیر کتاب العلل = العلة المعلولة = الخلق المخلوقة =**
الجامع للاشیاء فی تکوین خلقه الخالق / کیمیا، فلسفه اعرابی
Şan'at-uṭ ṭabī'a wa sarā'ir-ul xalīqa = k-ul 'ilal = tafsi'r-u k-il 'ilal = al-'illat-ul ma'lūla = al-xalq-ul maxlūqa = al-jāmi' li-l-aşyā' fi takwīn-i xilqat-il xāliq
بلیناس حکیم، ۴۴۰ - ۱۲۰ ؟ میلادی
balīnās-e hakīm (40 - 120)

مترجم: قس بالسی، ق ۳ قمری
کتابی است از بلیناس حکیم که در یک «مقدمه» و در دو «جزء» تدوین شده است: جزء ۱. العلل المعلولة؛ جزء ۲. الخلق المخلوقة. در بعضی نسخه‌ها جزء سوم نیز با عنوان «تفسیر کتاب العلل» دیده می‌شود (نک مجلس ۱۶: ۳۹۴-۳۹۵) و ترتیب اجزاء بدین گونه است: مقدمه؛ تفسیر کتاب العلل؛ العلل المعلولة؛ الخلق المخلوقة. بعید نیست که کتاب تفسیر کتاب العلل کار شاخنوس قس مترجم کتاب العلل بلیناس باشد. در فهرست‌ها اجزاء این کتاب بعضاً به صورت جداگانه معرفی شده است و در دنا ذیل سه عنوان متفاوت (الجامع للاشیاء = العلل المعلولة، الخلق المخلوقة، مقدمه) معرفی شده است. در اینجا همه این اجزاء یک جا شده و با هم ذکر می‌شود.
آغاز: (مقدمه) بسمله و به ثقتی. و الحمد و التقدیس لرینا. اقول علی کتابی هذا واصف الحکمة التي ابدیها لتسمعوا حکمتی و تنفد فی افواهکم و تختص طباغکم فمتی اتصل کلامی بالطباغ فتحرکت طباغ ... انا بلینوس الحکیم صاحب الطلسمات و العجائب

(العلل المعلولة): بسمله. ما بدأ به القس من ترجمة كتاب بلینوس الذی سماه الجامع للاشیاء فقال انا شاخنوس القس الذی ترجم کتاب العلل الذی کان بین یدی هرمس ... سبحان الخالق الذی بدء الخلق و کان فردا
(الخلق المخلوقة): بسمله. کتاب الخلق المخلوقة لبلینوس الحکیم، و هو الجزء الثانی و به یتم کتابه علی التمام و الکمال.

رحمة الله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کاه: محمد حسنی طهرانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۳۰؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج مشکى، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۱۰/۵سم [رایانه]

● **صنعة التریاق الکبیر المعروف بالفاروق / طب اعرابی**
Şan'at-ut tiryāq-il kabīr al-ma'rūf bi-l-fārūq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲/۱۹۸۷

آغاز: و جمیع ضمانت‌نامه انا یدسر عن خاصية یتبع الخاصلة عن امتزاج بسایطه بتقویته الحار الغریزی و الروح؛ **انجام**: من ان یدرث فی البدن شیء من الامراض (سپس «عمل الاقراص المتخذة بلحوم الافاعي - اقراص العنصل - الاقراص المسماة باندرود خون» آمده است و گویا دنباله این رساله نباشد).
خط: نستعلیق، کاه: محمد حسین بن محمد باقر طیب، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۲۵۴-۲۵۶پ)، ۲۳ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲×۱۲/۵سم [ف: ۸ - ۵۹۷]

● **صنعت خلقت آدمی و امراض و معالجات آنها و ادویه / طب فارسی**

san'at-e xelqat-e ādamī va amrāz va mo'ālejt-e ānhā va advīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۱

آغاز: پس از بسمله: جالینوس حکیم گوید که ایزد تعالی آدمی را بیافرید و در شرش مغز و همه حس حرکت در او بنهاد و مغز را سه قسمت کرد؛ **انجام**: جهت ذات الجنب بنفشه پنج مثقال سپستان سی دانه و تخم خطمی یک مثقال همگی را جوشانده صاف نموده با پانزده مثقال شکر سفید داخل کرده بخورد ... ان شاء الله شفا یابد.
بی کاه، تا: شوال ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکى، ۱۳۲ص (۱-۱۳۲)، ۲۰ سطر [ستا: ف: ۲ - ۳۱]

صنعت دلاکی < دلاکی
صنعة الروحانية و الحکمة الربانية < الفلکیة الکبری

● **صنعت شعر و شعراء / ادبیات فارسی**
san'at-e še'r va šo'arā'
رامی، حسن بن محمد، - ۷۹۵ قمری
rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)

در بدیع.

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فتخا)؛ جلد بیست و یکم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276259

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳